

Шашина М.В.

к. е. н., ст. викладач НТУУ «КПІ»

Тарасенко А.В.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК

У статті розглянуті деякі показники щодо зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу, які дають нам змогу оцінити стан країни та обґрунтувати теоретичні аспекти щодо покращення організації та напрямків підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств АПК.

In the articles considered some indexes are in relation to foreign economic activity of enterprises of agro industrial complex, which enable us to estimate the state of country and ground theoretical aspects in relation to the improvement of organization and directions of increase of efficiency of foreign economic activity of enterprises of AIC.

Ключові слова: економічна ефективність, рівень рентабельності, експортно-імпортна діяльність, питома вага експорту, питома вага імпорту.

Вступ. Зовнішньоекономічна діяльність є важливою і невід'ємною частиною господарської діяльності підприємств, фірм, усіх учасників ринкових відносин. Формування ринкових відносин країни не можливе без здійснення відповідних економічних реформ та включення України у світові інтеграційні процеси. Особлива роль при вирішенні цих проблем належить зовнішньоекономічній діяльності та вдосконаленню механізмів її регулювання.

Зовнішньоекономічна діяльність є одним із найважливіших напрямків розвитку підприємництва. Завдяки їй забезпечується покриття потреб країн світового співтовариства у сировині, матеріалах, паливі, енергоносіях, машинах, обладнанні та устаткуванні, товарах широкого вжитку, послугах. Разом з тим зовнішньоекономічна діяльність є суттєвим джерелом валютних надходжень до державного бюджету.

Перехід до ринкових відносин і організація фондового, товарного ринків та ринків факторів виробництва створюють сприятливі умови для здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств і організацій АПК, підвищення рівня та обсягів виробництва. У нових економічних умовах господарювання підприємства і об'єднання АПК отримали право безпосередньо здійснювати експортно-імпортні операції.

Постановка задачі. Метою даної статті є висвітлення основних результатів досліджень проблеми організації та напрямків підвищення ефективності підприємств АПК з врахуванням чинників їх формування.

Результати дослідження. Проводячи аналіз аграрних підприємств,

особливу увагу слід приділити їх ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

Зовнішньоекономічні зв'язки мають важливе значення для успішного проведення реформ в аграрному секторі економіки. Проте проблема визначення шляхів розвитку зовнішньоекономічної діяльності АПК ще не вирішена. Її ефективність в Україні є низькою внаслідок недосконалості законодавства, некваліфікованих дій державних і приватних підприємств, низької конкурентоздатності вітчизняних товарів [1].

Економічну ефективність експорту підприємств АПК слід визначати за системою таких показників, як валютна ефективність експорту, абсолютна ефективність, абсолютний ефект, рівень рентабельності. Останній, ми вважаємо, слід визначати за такою формулою 1:

$$P_{PE} = \frac{C_J^E}{C_E} * 100\%, \quad (1)$$

де $^a J^E$ – абсолютний ефект від експорту; C_E – собівартість виробництва одиниці товару з урахуванням витрат на здійснення експортної угоди.

Рівень рентабельності показує, скільки прибутку отримано в розрахунку на одиницю витрат при експорті конкретного товару [3].

За останні роки в Україні окреслилися значні зміни в експортно-імпортній діяльності у бік зменшення обсягів зовнішньоторговельного обороту. Зовнішньоторговельний оборот товарів, послуг, робіт у 2008 р. зменшився на 13,2%, порівняно з 2007 р.

В АПК спостерігається аналогічний процес. Так, зовнішньоторговельний оборот підприємств АПК за досліджуваний період часу знизився на 35,1%, у тому числі експорт – на 46,4%, імпорт – на 10,3%.

Таким чином, питома вага обсягу експорту з України продукції АПК у загальнонаціональному експорті країни в 2008 р. знизилася у два рази. Якщо в 2005 р. цей показник складав 16,8%, то в 2008 р. – всього 8,4% від загального обсягу експорту [4].

Поряд із зменшенням обсягу експорту за досліджуваний період часу окреслилася тенденція до зниження питомої ваги імпорту продукції АПК.

Підприємства та організації АПК торгували із країнами всіх континентів. Проте протягом останніх років спостерігається тенденція до зміни географічної структури зовнішньої торгівлі товарами. Хоча й основним торговельним партнером України залишається Російська Федерація (близько 38,5% загальних обсягів торгівлі) [5].

Вцілому кон'юнктура світового ринку для українських експортерів продукції АПК складалась в аналізований період не зовсім сприятливо. Тобто, за аналізований період характерною ознакою експорту сільськогосподарської продукції є різке зниження експортної ціни, ріст собівартості, а відповідно і зниження показників абсолютного ефекту, валютної ефективності, рівня рентабельності.

Отже, визначення економічної ефективності експорту, орієнтування в цінах, які склалися на внутрішньому та зовнішніх ринках, знання асортименту

продукції, що реалізується, дозволяє суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності аргументовано вести переговори про укладання зовнішньоторговельних угод, формувати більш вигідну структуру виробництва та розробляти плани на довгострокову перспективу.

Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств АПК значною мірою залежить від інвестиційної активності як власних товаровиробників, так і іноземних фірм та компаній. Світовий досвід переконує, що для стабільного економічного зростання внутрішні інвестиції повинні складати 19–25% ВВП. Проте в Україні внутрішні інвестиції в АПК становили не більше 10 % [5]. Тобто, інвестиції в АПК не забезпечують навіть простого відтворення. Тому одним з ефективних напрямів розвитку інвестиційної політики в АПК стає широке залучення іноземних інвестицій, що забезпечує виробництво конкурентоспроможної продукції, сприяє появі нових об'єктів виробничої та соціальної інфраструктури, дозволяє більш ефективно реалізовувати на зовнішньому ринку спільно вироблені товари [2].

З даних наших досліджень видно, що за останні роки експорт продукції, виробленої в країні як у цілому, так і в АПК, значно скоротився. Враховуючи це, були проведені дослідження по з'ясуванню причин такого стану та аналіз заходів, які проводяться урядом з метою поживлення зовнішньоторговельного обороту. У цьому плані заслуговує на увагу політика, спрямована на підтримку вітчизняного товаровиробника.

Для виходу із ситуації, що склалась, потрібно шукати шляхи припинення спаду виробництва та поступового його зростання.

Висновки. Вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємств АПК повинно передбачати створення чіткої законодавчої бази. Необхідно вдосконалювати законодавство в галузі податкової та інвестиційної політики. Одним із ефективних напрямів розвитку інвестиційної політики в агропромисловій сфері України повинно стати широке залучення іноземних інвестицій, створення сприятливих умов для залучення зарубіжних інвесторів до вкладення капіталів у сільськогосподарське виробництво та інші галузі АПК. Необхідно шукати шляхи відходу від практики надмірно високого оподаткування і надати податкові і кредитні пільги підприємствам, які займаються виробництвом експортної продукції. Така політика буде сприяти накопиченню капіталу і появі конкурентоспроможних підприємств і товарів.

Виходу підприємств АПК на зовнішній ринок повинна передувати економічно обгрунтована доцільність реалізації виробленої продукції на експорт. Економічні розрахунки доцільності проведення зовнішньоекономічних операцій необхідні при підготовці договорів про спеціалізацію і кооперацію виробництва, залучення і надання кредитів, створення спільних підприємств, об'єднань та організацій, при виборі варіантів співробітництва як з позицій пошуків і вибору контрагентів, замовників, так і перегляду власної технічної політики, мети діяльності, її термінів і обсягів, якісних характеристик продукції, тобто при вирішенні завдань маркетингу.

Перелік посилань

1. Дідківський М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний

посібник / М.І. Дідківський – Київ: Знання, 2006. – 249 с.

2. Дроздова Г.М., Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства: Навч.посібник / Г.М. Дроздова – Київ: ЦУЛ, 2004. – 172с.

3. Рум'янцев А.П., Рум'янцева Н.С., Зовнішньоекономічна діяльність: Підручник / А.П.Рум'янцев, Н.С.Рум'янцева – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 218 с.

4. База даних Міністерства аграрної політики України [Електрон, ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/>

5. База даних Державного комітету статистики України [Електрон, ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Шевченко Т.Є.

к.т.н., доцент НТУУ «КПІ»

Дяченко М.А.

студент ФММ, НТУУ «КПІ»

НЕОБХІДНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ

В статті висвітлено теоретичні та практичні аспекти аналізу ефективності виробництва промислових підприємств. Розглянуто шляхи підвищення ефективності діяльності підприємств в умовах переходу до СОТ.

In the article research exposed theoretical and practical aspects of analysis by the efficiency of industrial enterprises. The ways of increase of the efficiencies activity of enterprises are considered in the conditions of passing to WTO.

Ключові слова: ефективність, технологічна база підприємства, модернізація, основні та оборотні фонди підприємства.

Вступ. На сучасному етапі в системі організації національного виробництва українські промислові підприємства, виходячи з їх ролі у створенні валового внутрішнього продукту (ВВП), посідають особливе місце. Після ліквідації системи галузевого управління економіко-відтворювальними процесами в народному господарстві України та розпаду переважної більшості виробничих і науково-виробничих об'єднань під час їх роздержавлення та приватизації промислові підприємства залишилися чи не єдиним типом виробничих організацій у вітчизняній економіці.

Після майже двократного падіння реального виробництва промислової продукції в Україні впродовж 1991–1999 рр., зумовленого адаптацією відповідних підприємств до пострадянських умов господарювання, в наступні шість років відбувалося зростання виробничої активності в промисловому секторі української економіки. Однак це зростання за своїм характером виявилось відновлювальним, оскільки переважно забезпечувалося промисловими підприємствами завдяки раніше створеним виробничим